

در هوای یک رویا

گفتگویی تاریخی - تحلیلی با دکتر ایرج والی پور

بنیانگذار مرکز آموزش مدیریت دولتی ایران

گفتگوگر و مستندگر
دکتر غلامرضا خاکی

نام کتاب: در هوای یک رویا
گفتگویی تاریخی - تحلیلی با دکتر ایرج والی پور
بنیان گذار مرکز آموزش مدیریت دولتی ایران

گفتگوگر و مستندگر: دکتر غلامرضا خاکی

تخلیص و معرفی: رضا نایبی

کاغذ، چند مجله را برداشتم که در میان آنها مجله‌های "مدیریت امروز" مرکز آموزش مدیریت دولتی پیش از انقلاب، نیز بودند. مجله‌ای که تا آن روز نامش را هم نشنیده بودم. در آن مجله‌ها که هنوز آنها را دارم، با نام خیلی از پیسکوتان از جمله دکتر ایرج والی‌پور آشنا شدم که سال‌ها بعد فهمیدم ایشان بنیانگذار مرکز آموزش مدیریت دولتی ایران هستند. در دیداری که بعدها با دکتر والی‌پور داشتم از ایشان درخواست نمودم درباره خاطراتشان کاری بکنیم.

دکتر والی‌پور در ابتدا تمایل داشت نام کتاب را "خاطرات عمر" بگذارد اما کندوکاو در سیر زندگی ایشان نشان داد از ابتدای آمدن به ایران تا پایان حکومت شاهنشاهی و حتی تجربه کاری‌اش در مناطق آزاد قشم، بعد از انقلاب، ایشان همواره رویای ساختن یک مرکز آموزشی با استانداردهای غربی را در سر پرورانده‌اند، لذا بر همین پایه نام "در هوای یک رویا" را برای کتاب پیشنهاد کردم و ایشان آن را پسندیدند.

ساختار شخصیت دکتر والی‌پور، باورش به تعامل با اهل قدرت برای توسعه نظام آموزشی، شبکه دوستان و حضورش در سمت رییس کمیته آموزش شورای عالی اداری کشور، او را در بازی‌های سیاستمداران وارد کرد و رفته‌رفته به تنگناهایی کشاند که در کتاب رگه‌هایی از آن پیداست. زمانی که او مرکز آموزش مدیریت دولتی را تاسیس کرد که هنوز رشته‌ای به نام مدیریت در ایران مطرح نبود و هرچه بود زیر عنوان علوم اداری در چارچوب رشته حقوق، فارغ‌التحصیلانی با همین گرایش در فضای سازمان‌های دولتی حضور داشتند. بعدها گوهر مدیریت ابتدا در تعاریف و دسته‌بندی‌های دانشگاهی و سپس فراتر از یک رشته علمی، میان رشته‌ای و فرارشته‌ای در مرزهای کاربردی دانش به حرکت درآمد و بستر اجرایی آزمون بسیاری از نظریه‌ها را در علوم اجتماعی-انسانی فراهم آورد.

اهداف کتاب:

۱. دکتر والی‌پور شخصیت ویژه‌ای است که باید زحمات او در تاریخ ثبت می‌شد. کمتر کسی را می‌توان یافت که مانند ایشان در کوران ماجراهای پیش از انقلاب قرار داشته باشد و با رعایت انصاف و دقت سخن بگوید.

۲. در فضای داخلی کشور شرح حال و خاطرات پاره‌ای از کارآفرینان و مدیران اجرایی انتشار یافته، اما تاکنون درباره نهادسازان آموزشی در آموزش در حوزه مدیریت کتابی منتشر نشده است. لذا لازم دیده شده، برای اولین بار با رویکرد تاریخ شفاهی، متنی فراهم آید که الگویی راهگشا باشد که دیگران آن را تکمیل کنند و ادامه دهند.

۳. همواره آگاهی تاریخی ایجاد کننده زمینه فهم آموزه‌هایی است تا بتوان خوبی‌ها را تکرار و از بدهی‌ها جلوگیری کرد. در این گفتگو تلاش شد با تمام محدودیت‌های نگارش که در عمل دچار آن بودیم، نکته‌های درس آموزی آورده شود.

۴. کتاب‌هایی مانند کتاب حاضر می‌توانند به شناخت دلایل چگونگی وضعیت سازمان‌های امروزی ایران و فراز و فرودهای عبرت‌آموز آن کمک کنند.

۵. می‌دانیم هر نوع خاطره‌ای یک روایت (Narrative) است و

دکتر ایرج والی‌پور: همیشه دوستان و دانشجویانم از من خواسته‌اند که شرح زندگی خود را بنویسم. این هم انگیزه‌ای اضافی برای میل طبیعی خودم بوده تا خاطراتم را بازگو کنم. من در دورانی زندگی کردم که تغییرات و تحولات بزرگی صورت گرفت که شرح آن مفصل و ناممکن است و آنچه در این کتاب بازگو شده فشرده‌ای از آن تجربه‌هاست که از دستبرد زمان در ذهنم باقی مانده است.

کتاب حاضر، خاطرات تحلیلی اینجانب می‌باشد که به شیوه گفتگویی به ابتکار دکتر غلامرضا خاکی تهیه شد تا در دسترس علاقمندان قرار گیرد. امیدوارم که در آن پیامی برای همگان باشد و به آن با دیده انصاف بنگرند و بدانند نقد هر چیزی ممکن است، اما باید مقدمات را هم دید.

در پرسش و پاسخ‌هایی که در کتاب می‌خوانید به تدریج دیدگاه‌های پرسش‌گر و پاسخ‌دهنده پدیدار می‌شود که به نظر من طرح آنها تازگی دارد. استنباط من از موضوع و روش دکتر خاکی در بحث‌هایی که با من کرد و بر مبنای مطالعاتی که در سایر نوشته‌های او انجام داده‌ام، این است که ایشان با نگرش تحلیلی تاریخی و معنوی (عرفانی) به پدیده‌ها می‌نگرد و به کمک ذهن توانا و قلم شیوایی که دارد، توانسته دنیای زیبایی در ذهن خود بسازد که من قادر به درک کامل آن نیستم، اما حقیقت این دنیای خصوصی او را ارزشمند می‌دانم و می‌پذیرم و از او سپاسگزارم.

مراکز آموزش مدیریت دولتی در سراسر جهان مسئولیت ارایه آموزش‌هایی را برعهده دارند که نه صرفاً سیاسی هستند و نه عمداً مدیریتی فن‌محور، بلکه آموزش‌های است که صبغه "اداره امور عمومی" دارند که مدیران و کارگزاران را برای اداره کارآمد، اثربخش، مردم‌گرایانه، عدالت‌محورانه آماده می‌سازد. بنیان‌گذاری مرکز آموزش مدیریت دولتی ایران نیز با چنین هدفی انجام شده است، مرکزی که بتواند دانش اداره امور عمومی، کشورداری، خطی‌مشی‌گذاری عمومی را به متولیان امور عمومی کشور انتقال دهد و مدیران آتی ایران را تربیت کند. این مرکز حلقه واسط مراکز علمی و پژوهشی کشور و دستگاه دولت و حکومت بوده است و بایستی دانش آکادمیک را به دانش عملی و قابل فهم در بستر کاربرد سازمان و مدیریت بخش عمومی تبدیل می‌کرد. گذر از زمان حکایت از انجام موفقیت نسبی چنین نقشی توسط این مرکز آموزشی مهم دارد، اگرچه در برهه‌هایی از تاریخ به غلط اعطاء مدارک تحصیلی بلندمدت دانشگاهی را در پیش گرفت و تصویر بسیار منفی در اذهان مردم و اهالی علم مدیریت و کشورداری به جای گذاشت و از رسالت اصلی خود فاصله گرفت و حتی مجله "مدیریت دولتی" که بایستی دانش اداره عمومی را اشاعه می‌داد در پرتو حاکمیت نگاه بازاری به مجله "فرایند مدیریت و توسعه" تبدیل کرد. با این حال در دوران تب و تاب کنونی کشور، این مرکز می‌تواند یاری‌دهنده دانش خوبی برای دولت و حکومت باشد و کیفیت کشورداری را به یمن تزریق دانش مدیریتی و حکمرانی به‌هنگام ارتقاء دهد.

روزی در سال ۱۳۶۷ به سازمان مدیریت صنعتی رفتم. در حیاط سازمان، انبوهی از کتاب‌ها و مجله‌های قدیمی را روی هم برای بردن شهرداری تلنبار کرده بودند. کنجکاو شدم و از آن انبوه

۷. آگاهی بر زمینه و زمانه مدیران و تجربه زیسته‌شان (Lived Experience) موجب داوری منصفانه‌تری درباره آنها می‌شود.
۸. نگارنده که در میانه دو نسل از استادان بعد از انقلاب در رشته مدیریت قرار دارم، این کتاب را درباره فردی از نسل بنیان‌گذاران رشته مدیریت عرضه کرد که شاید گامی برای ایجاد پیوستگی تاریخی در تجربه ایرانی از علمی مدیریت باشد.
امید است که مطالب این کتاب برای جویندگان علم و معرفت مفید باشد

در هر روایت به دلیل گذشت زمان، ویژگی‌های شخصی فرد راوی، بزرگنمایی‌ها و کوچک‌نمایی‌ها و پیراسته‌سازی سهوی و عمدی... رخ دهد، لذا هر نکته و ادعا می‌تواند مورد نقد آگاهان از موضوع قرار گیرد و نتیجه تکامل یافته و شفاف و دقیق شود.
۶. دانش‌آموختگان هر رشته‌ای به‌ویژه دانشجویان مدیریت دولتی باید بدانند پیش از آنها در وطنشان چه رخ داده و بازیگران عرصه سیاست و مدیریت چه کسانی بوده و چگونه عمل کرده‌اند. چنین آگاهی آنها را در درک اقتضاهای ملی فهیم‌تر می‌کند.